

Nieuw: vergaderen bij Duurzaam Rivierenland

Duurzaam Rivierenland biedt vanaf heden haar zaal aan voor vergaderingen en recepties. In ons fraaie, centraal gelegen pand kunt u een zaal huren met of zonder catering. Bijzonder is dat wij voor de catering samenwerken met ROC Rivor PP2.PP2 biedt jongeren die geen opleiding hebben afgerond een tweede kans. Het levensrecht leren met echte opdrachten bij Duurzaam Rivierenland zorgt ervoor dat de leerling een bewuste keuze maakt voor een vervolgopleiding of werk. De catering gaat van een kopje koffie tot volledige lunches bij de vergadering of van drankjes en tapashapjes bij recepties. Voor vergaderingen hebben wij capaciteit tot 20 personen; voor recepties tot 30 personen.

Vrijwilligers van Duurzaam Rivierenland

Er is bij Duurzaam Rivierenland altijd veel te doen. Naast de vaste medewerkers is er een groep trouwe en enthousiaste vrijwilligers die allerlei taken op zich hebben genomen.

Er is een aantal vrijwilligers dat zich in het centrum zelf actief inzet om de organisatie te ondersteunen. Wij hebben vrijwilligers die meehelpten met het uitlenen van lesmateriaal, met het tuinonderhoud, met de administratie etc, etc.

Ook vrijwilliger worden?

Uiteraard zijn nieuwe vrijwilligers altijd van harte welkom. Heeft u veel tijd over? Of misschien maar een paar uurtjes door de week? Voor iedereen is er wel een passende klus te vinden. Heeft u belangstelling voor natuur en bent u begaan met ons milieu? Wij bieden u boeiend werk in een leuk team.

Wij zoeken vrijwilligers voor de volgende werkzaamheden:

- Ondersteuning bij het organiseren van activiteiten
- Het verzorgen van PR
- Ook zoeken wij mensen met kennis van natuur en onderwijs die ons willen ondersteunen bij onze educatieve taken

Wilt U graag vrijwilliger worden of wilt U gewoon vrijblijvend informatie, neem dan contact op met ons.

contactenlijst

Duurzaam Rivierenland
coördinator - Jan Mast 0344 - 634542
medewerker NME- Hans Kraaijkamp 0344 - 634542

IVN secretaris Jan Taat 0418-652626

IVN Jeugdactiviteit Peter Vastenhout 06-52589793

IVN Vogels Marc Westermann 0344 - 654002

IVN Planten Roberta Haaksman 06-53337957

IVN Natuurgidsen Jan Taat 0418-652626

IVN PR Kinie Lont 0418-651950

Groei en bloei Gerie Scholtens 0344 - 616230

Dierenbescherming Anke de Smit 06-29007245

colofon

redactie Jan Mast, Hans Kraaijkamp
vormgeving Vissia Grafische Vormgeving
uitgave van Duurzaam Rivierenland
Dr. Schaepmanstraat 1, 4001 CV
tel 0344- 63 45 42
e-mail: info@duurzaamrivierenland.nl
www.duurzaamrivierenland.nl

Nieuwsbrief oktober 2011 Duurzaam Rivierenland

Duurzaam duurt het langst

Na het turbulente jaar 2010 waarin Duurzaam Rivierenland verhuist is naar haar nieuwe pand aan de Schaepmanstraat, hebben wij ons dit jaar helemaal kunnen concentreren op onze activiteiten voor scholen en burgers in Tiel. Wij hebben veel inspanningen gedaan om ons aanbod aan natuur- en milieu- educatie voor scholen te vernieuwen en nieuwe projecten te ontwikkelen voor het basisonderwijs. Duurzaam Rivierenland heeft ingespeeld op de wensen van het onderwijs door meer gastlessen te geven, door nieuwe gastlessen te geven zoals een bezoek aan een imker en door meer levende materialen te leveren aan de scholen. Deze materiaalzendingen zoals de levering van koolwitjes en kikkervisjes en blijken erg aan te slaan. Ons voortdurende zoeken naar meer en beter contact met het onderwijs lijkt zijn vruchten af te werpen. Ook het volharden in het zoeken naar aansprekende projecten resulteert in een aantal succesvolle ontwikkelingen. Wij wijzen op de 14 scholen in Tiel die deelnemen aan het project Tiels Klimaat en, voor het eerst, samenwerking met voortgezet onderwijs.

In het licht van het bovenstaande denken wij dat Duurzaam Rivierenland zijn plaats als centrum voor Natuur en Milieu-educatie in Tiel zeker heeft verworven. Juist in deze tijd waarin natuur en milieu-educatie in ons land onder druk staat, willen wij het belang ervan voor de scholen en burgers van Tiel blijven benadrukken!

Jan Mast, coördinator Duurzaam Rivierenland

Veldlessen in Passewaay

Ook dit jaar waren de veldlessen in Wetland Passewaay weer een groot succes. Maar liefst 24 groepen 7 en 8 van de basisscholen uit Tiel en Geldermalsen trokken het Wetland in. Ruim 600 leerlingen hebben via spannende en leerzame opdrachten kennis gemaakt met het riviereengebied. Onder leiding van ervaren natuurgidsen gingen de leerlingen aan de slag met uitdagende opdrachten en materialen. Zo waren er bijvoorbeeld opdrachten over de stenen van de Waal, de vorming van de rivier, het waterleven en andere beesten en maken de leerlingen door een boring een bodemprofiel.

Deze winter heeft, Suzanne Wolters, stagiaire van de Hogeschool Utrecht bij de stichting gewerkt aan een herziening van het opdrachtenboekje. Dat heeft heel goed uitgepakt. Het boekje is overzichtelijker geworden en de opdrachten zijn helder geformuleerd. We wilden het boekje ook graag in kleur hebben. We danken de gemeente Tiel dan ook hartelijk voor het in kleur willen drukken van de lesboekjes. Wilt u het lesboekje eens bekijken kijk dan op www.duurzaamrivierenland.nl

Ook dit jaar was de begeleiding in handen van Bob Louwerse en Cees Pruijksema. Cees deed het dit voorjaar voor het laatst. Zijn opvolgster is Roberta Haaksman en heeft ook dit jaar lessen gegeven. Verder heeft Mony Bogers dit jaar een paar keer meegedraaid zodat de pool van lesgevers uitgebreid is.

Zowel leerlingen als leerkrachten zijn erg enthousiast over de veldlessen in Wetland Passewaay: "de kinderen beleven het riviereengebied van alle kanten terwijl ze educatief verantwoord bezig zijn". Volgend jaar hopen we deze lessen weer te kunnen organiseren.

Wie, Wat, Water

Over de invloed van klimaatverandering op de zeespiegelstijging voor groep 7 en 8.

Wie, wat, water' is bedoeld om het waterbewustzijn bij leerlingen van de basisschool te vergroten. Centraal in dit project staan de reliëfkaart van Nederland en maatregelen voor de klimaatverandering. Met dit lesproject kijken de leerlingen naar de toekomst: welke gevolgen heeft de klimaatverandering op het leven tussen de rivieren. Overal in het land en in de wereld wordt gewerkt aan oplossingen voor het waterprobleem. De focus in dit lesproject wordt vanuit een mondiale benadering toegespitst op de leefomstandigheden in Tiel Oost.

De eerste les is gericht op kennisvergaring en het eigen maken van deze kennis. In de laatste les staat de aanpak van het kwelwater-probleem in Tiel Oost centraal en passen de leerlingen de opgedane kennis creatief toe. De afzonderlijke lessen zijn opgebouwd volgens een vast stramien: inleiding, leskern en verwerking. De 3D-waterkaart van Nederland speelt een cruciale rol in Wie, Wat, Water. Deze is in bruikleen aan te vragen bij Duurzaam Rivierenland. In de bijbehorende leskist treft u alle andere benodigde materialen aan om aan de slag te gaan met de de problematiek rond klimaatverandering en zeespiegelstijging. Voor reservering van dit lesmateriaal neemt u contact op met Duurzaam Rivierenland in Tiel.

De eerste les is gericht op kennisvergaring en het eigen maken van deze kennis. In de laatste les staat de aanpak van het kwelwater-probleem in Tiel Oost centraal en passen de leerlingen de opgedane kennis creatief toe. De afzonderlijke lessen zijn opgebouwd volgens een vast stramien: inleiding, leskern en verwerking. De 3D-waterkaart van Nederland speelt een cruciale rol in Wie, Wat, Water. Deze is in bruikleen aan te vragen bij Duurzaam Rivierenland. In de bijbehorende leskist treft u alle andere benodigde materialen aan om aan de slag te gaan met de de problematiek rond klimaatverandering en zeespiegelstijging. Voor reservering van dit lesmateriaal neemt u contact op met Duurzaam Rivierenland in Tiel.

De eerste les is gericht op kennisvergaring en het eigen maken van deze kennis. In de laatste les staat de aanpak van het kwelwater-probleem in Tiel Oost centraal en passen de leerlingen de opgedane kennis creatief toe. De afzonderlijke lessen zijn opgebouwd volgens een vast stramien: inleiding, leskern en verwerking. De 3D-waterkaart van Nederland speelt een cruciale rol in Wie, Wat, Water. Deze is in bruikleen aan te vragen bij Duurzaam Rivierenland. In de bijbehorende leskist treft u alle andere benodigde materialen aan om aan de slag te gaan met de de problematiek rond klimaatverandering en zeespiegelstijging. Voor reservering van dit lesmateriaal neemt u contact op met Duurzaam Rivierenland in Tiel.

Bijenlessen

Al jaren organiseert Duurzaam Rivierenland veldlessen in Passewaay voor de groepen 7 en 8 van de basisscholen in Tiel en Geldermalsen.

Dit jaar zijn we gestart met een pilot om te komen tot bijenlessen voor de groepen 5 en 6 van de basisscholen in Tiel.

Er blijkt namelijk enorme vraag te zijn naar Natuur en Milieu educatie op locatie. Daarnaast is de problematiek en thematiek rond het leven van de bijen zo interessant dat er een hele leuke ervaringsles van te maken is. Wij hebben hiervoor samenwerking gezocht met het Dierenpark in Tiel en de bijenhouders vereniging Eck en Wiel. Beide organisaties reageerden enthousiast toen wij met het idee van bijenlessen kwamen. Basisschool De Wissel en de Prinses Margrietschool volgden een proefles en gaven goede feedback waar we verder mee kunnen. Duurzaam Rivierenland gaat verder met het ontwik-

kelen van het lesmateriaal en wil in het voorjaar van 2012 de bijenlessen aanbieden aan alle basisscholen in Tiel. Hiervoor moeten nog wel wat hobbels worden genomen. Wij zijn dan ook op zoek naar mensen die ons willen helpen om deze bijenlessen te realiseren. Voor meer informatie over de bijenlessen kunt u contact opnemen met Hans Kraaijkamp of mailen naar educatie@duurzaamrivierenland.nl

Wethouder bezoekt Klimaatlaboratorium

Wethouder Laurens Verspuij bezocht afgelopen vrijdag de Montessorischool,

een van de 14 Tielse basisscholen die dit schooljaar deelnemen aan het klimaatproject Tiels Klimaat. Leerlingen van de groepen 7 en 8 van de Tielse basisscholen gaan dit schooljaar aan de slag met het klimaatproject, waarbij water en energie centraal staan. Tijdens dit project maken de leerlingen op een uitdagende manier kennis met het begrip duurzaamheid. Onder leiding van een professionele gastdocent doen leerlingen proefjes in het klimaatlaboratorium en zien wat de gevolgen van de klimaatverandering zijn voor de hoeveelheid water in de zee en de rivieren. Het Klimaatlaboratorium

behandelt het onderdeel energie van het project. Eerst gaat de klas aan de gang met het zeer gewaardeerde lespakket Sarah's Wereld en daarna zijn er proefjes rond het broeikasgas CO2 in het klimaatlaboratorium. Het klimaatlaboratorium is een beeldende les waarbij CO2 tot leven komt. Kinderen leren dat CO2 geen ver-weg gifgas is maar een stof die we tegenkomen en kunnen gebruiken. Daarnaast leren ze de oorzaak en consequenties van CO2 uitstoot en leren ze hoe ze de uitstoot (kunnen) terugdringen. Het klimaatproject is mogelijk dankzij subsidie van de provincie Gelderland en de gemeente Tiel. De uitvoering is in handen van Stichting Duurzaam Rivierenland, het centrum voor natuur- en milieu-educatie in Tiel.

Groene klaslokalen

Nieuw project op 6 Tielse basisscholen

Kinderen spelen en leren steeds minder in de natuur en dat heeft negatieve gevolgen voor kinderen. Direct contact met natuur is van wezenlijk belang voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van kinderen

Op 6 Tielse basisscholen wordt daarom in schooljaar 2011/2012 gestart met het project Groene Klaslokalen. Gewone lessen als rekenen en taal worden vertaald naar buitenlessen. Een aanpassing van het schoolplein, een studiemiddag voor het onderwijzend personeel en buitenlessen vormen onderdeel van het aanbod. Het doel is het bieden van een uitdagend speel- en leerlandschap, buiten, gevormd door de combinatie van ruimte en de educatieve activiteiten die geboden worden in die ruimte, in de directe schoolomgeving. Het gaat niet zozeer om een ruimte ingericht met bepaalde (groene) elementen, maar om de activiteiten die er plaats vinden. De 6 deelnemende scholen zijn de Molenwerf, de Montessorischool, de Prinses Margrietschool, de Regenboog, de Achtbaan en de Waaijer uit Wadenoijen.

